

אַלװעלטלעכע דעקלאַראַציע פֿון מענטשנרעכט

גוטגעהייסן און פּראָקלאַמירט ווי רעזאָלוציע **A 217 (3)** פֿון דער אַלגעמיינער פֿארזאַמלונג פֿון די פֿאָראַייניקטע פֿעלקער, **10** דעצעמבער, **1948**

הקדמה

ט, י'ושר, און שלום אויף דער גאָרער וועלט באַשטייט פֿון אָנערקענען דעם תּוּכִיכֵן כּבֿוד און די גלייכע און נײַט־איבערטראַגלעכע רעכט פֿון אַלע מיטגלידער פֿון דער מענטשישער משפּחה האָבן אָנגעװאָרפֿן אַ גרויל אויף אַלע מענטשן, און היות ווי די העכסטע האָפֿנונג פֿון די אומות העולם איז אַז די צײַט זאָל אָנקומען ווען מענטשן זאָלן געניסן פֿון פֿריהייט, אי פֿון רעדן אי פֿון גלויבן, און קײַנער זאָל נײַט לידן פֿון קײן מורא אָדער נוט

, היות ווי געזעץ און י'ושר מוזן פֿאַרטיידיקן מענטשנרעכט, טאָמער מען וועט זיך אײַן נויט נעמען רעבעלירן קעגן טיראַניע און באַדריקונג

, היות ווי דערמוטיקן די אַנטוויקלונג פֿון פֿרינטלעכע באַצייגונען צווישן לענדער איז אַן עיקר

ן אײַן זײער טשאַרטער אונטערגעשטריכט זײער גלויבן אײַן גרונטלעכע מענטשנרעכט, אײַן דעם כּבֿוד און ווערט פֿון יעדן מענטש, און אײַן די גלייכע רעכט פֿון מענער און פֿרויען, און ,היות ווי זיי האָבן באַשלאָסן דערמוטיקן געזעלשאַפֿטלעכע פּראָגרעס און בעסערע לעבנס־שטייגערס

פעלקער מיטגלידער האָבן געטאָן אַ נדר מיטצואַרבעטן מיט די פֿאָראַייניקטע פֿעלקער און ווייטער צו דערמוטיקן אַלװעלטלעכע דרך־טארץ און אָפהײַטן מענטשנרעכט און גרונטלעכע פֿריהייט

, היות ווי אַלע דאָרפֿן פֿאַרשטײן דײַאָ רעכט און פֿריהייטן כּדי דער נדר זאָל מקוים ווערן

אָט דערפֿאַר

פּראָקלאַמירט די אַלגעמינע פֿארזאַמלונג

ל פֿאַר אַלע אומות און אַלע פֿעלקער, כּדי יעדער מענטש און יעדער אײַנסטאַנץ זאָל האָבן אַלעמאָל אײַן זײַנען דײַאָ דעקלאַראַציע, און וועט זיך מײַנען, דורך לערנען און דערצײַען, צו ייַ נאַציאָנאַלע סײַ אײַנטערנאַציאָנאַלע, צו פֿאַרזיכערן דאָס אַלװעלטלעכע אָנערקענען און אָפהײַטן, סײַ צווישן די פֿעלקער פֿון מיטגליד־לענדער, סײַ צווישן די מענטשן וואָס אונטער זײער השפּעה

אַרטיקל 1

דער מענטש ווערט געבוירן פֿרײַ און גליטך אײַן כּבֿוד און רעכט. יעדער ווערט באַשאַנקן מיט פֿאַרשטאַנד און געוויסן; יעדער זאָל זיך פֿירן מיט אַ צווייטן אײַן אַ געמיט פֿון ברודערשאַפֿט

אַרטיקל 2

ן געשריבן אײַן אָט דער דעקלאַראַציע, נײַט געקוקט אויף וואָסער־ניט־איז אונטערשייד, זאָל זײַן פֿאַלק, הויטפֿאַרב, לשון, רעליגיע, פּאָליטישע אָדער אַנדערע געדאַנקען, נאַציאָנאַליטעט, קולטור, פֿאַרמאָג, געבורט, אָדער וואָסער־ניט־איז אַנדערן סטאַטוס

ר, געזעציקער, אָדער אײַנטערנאַציאָנאַלער לאַגע פֿון דעם לאַנד וווּ ער וווינט, זאָל דאָס לאַנד זײַן אומאָפהענגיק, אָפהענגיק, אָדער אונטער וואָסער־ניט־איז באַגרענעצטער סווערעניטעט

אַרטיקל 3

.יעדער האָט רעכט אויף לעבן, פֿריהייט, און פערזענלעכער פֿאַרזיכערונג

אַרטיקל 4

.קײַנעם טאָר מען נײַט האַלטן אײַן קנעכטשאַפֿט צי שקלאַפֿערײַ; דאָס שקלאַפֿערײַ און דער שקלאַפֿן־האַנדל זאָלן זײַן שטרענג פֿאַרבאָטן אײַן אַלע פּאָרמען

אַרטיקל 5

.קײַנעם טאָר מען נײַט פּיטניקן אָדער אויסשטעלן אויף אַ שטראָף וואָס זאָל זײַן אוממענטשלעך, אַחזריותדיק, אָדער דעגראַדירנדיק

אַרטיקל 6

.יעדער האָט אומעטום דאָס רעכט אויף דעם, מען זאָל אים אָנערקענען ווי אַ מענטש לויטן געזעץ

אַרטיקל 7

ון לויטן געזעץ. אַלע זײַנען באַרעכטיקט אויף אַ גלייכער שוץ קעגן וואָסער־ניט־איז דיסקרימינאַציע וואָס זאָל ברעכן דײַאָ דעקלאַראַציע און קעגן אויפֿרייצונג אויף אַזאַ דיסקרימינאַציע

אַרטיקל 8

ן זיך צו די געהעריקע נאַציאָנאַלע געריכטן צוליב וואָסער־ניט־איז אַקטן וואָס האָבן אים אָפּגעזאָגט די גרונטלעכע רעכט וואָס זײַנען אים באַוויליקט לויט דער קאָנסטיטוציע צי געזעץ

אַרטיקל 9

.קײַנעם טאָר מען נײַט אַרביטראַריש אַרעסטירן, האַלטן אײַן עפֿענונגעניש, אָדער פֿאַרשיקן פֿון זײַן לאַנד

אַרטיקל 10

אַן אומאָפהענגיקן, אומפֿאַרטייַשן געריכט ביים גערעכנט ווערן זײַנע רעכט און פֿאַראַנטוואָרטלעכקייטן, און ווען מען באַטראַכט וואָסער־ניט־איז קרימינעלע באַשולדיקונג וואָס ווערט אים פֿאַרוואָרפֿן

אַרטיקל 11

וואָס מען זאָל אים דן זײַן לכּף זכות ביז מען וועט אים געפֿינען שולדיק לויטן געזעץ אײַן אַן עפֿענטלעכן פּראָצעס אויף וועלכן ער האָט אַלע נײַטיקע גאָראַנטיעס אויף זײַן פֿאַרטיידיקונג גערעכנט פֿאַר קײן נאַציאָנאַלן צי אײַנטערנאַציאָנאַלן איבערשפּריז ווען מ׳איז עס באַגאַנגען. מען טאָר אויך נײַט אַרױפֿלייגן קײן גרעסערע שטראָף איידער די, וואָס איז געווען גילטיק צו דער צײַט ווען מע איז באַגאַנגען דעם איבערשפּריז

אַרטיקל 12

פּריוואַטקײַט, די משפּחה, די היים, אָדער די קאָרעספּאָנדענץ. קײַנעמס כּבֿוד צי שם טאָר מען נײַט אַטאַקירן. יעדער האָט אַ רעכט אויף דער שוץ פֿון געזעץ קעגן אַזעלכע שטערענישן אָדער אַטאַקעס

אַרטיקל 13

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿריהייט פֿון באַוועגונג און וווינאָרט צווישן די גרענעצן פֿון יעדער מלוכה

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרלאָזן וואָסער־ניט־איז לאַנד, אַרייַנגערעכנט זײַן אײַגן לאַנד, און זיך צוריקקערן אײַן זײַן אײַגן לאַנד

אַרטיקל 14

.יעדער האָט אַ רעכט אויף בעטן און זיך אויסניצן מיט אַזײל פֿון פֿאַרפֿאַלגונג אײַן אויסלאַנד

יק אײַן פֿאַל פֿון פּראָקורירונגען וואָס קומען לעגיטים אַרויס פֿון נײַט־פּאָליטישע פֿאַרברעכנס, אָדער פֿון אַקטן וואָס זײַנען אַקגען די צילן און פּרינציפּן פֿון די פֿאַראײַניקטע פֿעלקער

אַרטיקל 15

.יעדער האָט אַ רעכט אויף אַ נאַציאָנאַליטעט

.מען טאָר נײַט צונעמען בײַ קײַנעם זײַן נאַציאָנאַליטעט אָדער אָפּזאָגן דאָס רעכט איבערצוביטן זײַן נאַציאָנאַליטעט

אַרטיקל 16

נאַליטעט, אָדער רעליגיע, האָבן אַ רעכט אויף מאַן־און־ווייב לעבן און אויפֿהאָדעווען אַ משפּחה. זיי זײַנען באַרעכטיקט אויף גלייכע רעכט בנוגע מאַן־און־ווייב־לעבן, בשעת זיי זײַנען מאַן און ווייב, און ביים צעשיידן זיך פֿון דער זײַוועגשאַפֿט

.בלויז מיט דער פֿריער און פֿולער הסכמה פֿון חתן און כלה קען מען אַריין אײַן זײַוועגשאַפֿט

.די משפּחה איז דאָס נאָטירקלעכע און גרונטלעכע אײַנס פֿון דער געזעלשאַפֿט און איז באַרעכטיקט אויף שוץ דורך דער געזעלשאַפֿט און דורך דער מלוכה

אַרטיקל 17

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרמאָגן האָב־און־גוטס, אי אַליינס אי אײַן שותפֿות מיט אַנדערע

.פֿון קײַנעם טאָר מען נײַט אַרביטראַריש אַוועקנעמען זײַן האָב־און־גוטס

אַרטיקל 18

אַרײַן די פֿריהייט אויף איבערביטן רעליגיע און גלויבן און די פֿריהייט, אָדער אַליין אָדער בשותפֿות מיט אַנדערע, אָדער עפֿענטלעך אָדער ביחידות, אַרויסוויזן די רעליגיע אָדער גלויבן

.דורך לערנען, פראָקטיק, תפֿילה, און אַפּריכטונגען

אַרטיקל 19

יִרְעֻכַּט נעמט אַרײַן פֿריהײט צו האָבן מײנונגען אָן שטערונגען און צו זוכן, באַקומען, און איבערגעבן אײנפֿאַרמאַציע און געדאַנקען דורך װאָסער־ניט־איז מעדיום, נײַט געקוקט אויף .לאַנגרענעצן

אַרטיקל 20

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿריהײט פֿון פֿרידלעכער פֿאַרזאַמלונג און פֿאַראײניקונג

.קײנעם טאָר מען נײַט צוײַנגן צו װערן אַ מיטגליד פֿון װאָסער־ניט־איז פֿאַרבאַנד

אַרטיקל 21

.יעדער האָט אַ רעכט אויף אָנטייל נעמען אין דער רעגירונג פֿון זײַן לאַנד, אָדער דירעקט אָדער דורך פֿרײַ אויסגעקליבענע רעפרעזענטאַנטן

.יעדער האָט אַ רעכט אויף גלייכן צוטריט צו די אײנאָרדנונגען און אײנסטאַנצן פֿון זײַן לאַנד

יִלן זאָל זײַן אויסגעדריקט דורך פעריאָדישע און אמתדיקע װאָלן אין װעלכע עס זאָל זײַן אַן אױנווערסאַלע שטימערעכט, און װעלכע דאָרפֿן געהאָלטן װערן דורך געהײמישן שטימען אָדער גלייכווערטיקע פּראָצעדורן פֿון פֿריער אָפּשטימונג

אַרטיקל 22

וִן אײַז באַרעכטיקט אויף מקײים זײַן, דורך נאַציאָנאַלער באַמיונג און אײנטערנאַציאָנאַלער מיטאַרבעט, און לױט דער אָרגאַניזירונג און די רעסורסן פֿון יעדער מלוכה, די רעכט, אײַ עקאָנאָמישע, אײַ געזעלשאַפֿטלעכע, אײַ קולטורעלע, װאָס זײַנען נײַטיק פֿאַר זײַן כּבֿוד װעגן און פֿאַר דער פֿריער אַנטװיקלונג פֿון זײַן פערזענלעכקײט

אַרטיקל 23

.יעדער האָט אַ רעכט אויף אַרבעט, אויפֿן פֿרייען אויסקלייב פֿון באַשעפֿטיקונג, אויף יושרדיקע און גינציקע אַרבעט־באַדינונגען, און אויף שוץ קעגן אַרבעטסלאָזיקײַט

.יעדער, אָן קײן שום דיסקרימינאַציע, האָט אַ רעכט אויף גלייכן געצאָלט פֿאַר גלייכער אַרבעט

צאָלט װאָס זאָל פֿאַרזיכערן אײַם און זײַן משפּחה אַן עקזיסטענץ װאָס פּאַסט צום מענטשלעכן כּבֿוד, מיט אַ צוגאַב, אױב נײַטיק, פֿון אַנדערע מיטלען פֿון געזעלשאַפֿטלעכער פֿאַרזיכערונג

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרמירן און װערן אַ מיטגליד פֿון פּראָפֿאַרײַענן כּדי צו פֿאַרטיידיקן זײַנע אײַנטערעסן

אַרטיקל 24

.יעדער האָט אַ רעכט אויף רו און אויף פֿריצײט, אַרייַנגערעכנט דאָס רעכט אויף אַ געהעריקער באַגרענעצונג פֿון אַרבעטס־שעהען און פעריאָדישע באַצאלטע װאָקאַציעס

אַרטיקל 25

גענוגנדיק אויפֿן געזונט און װילזײַן פֿון זײַך און פֿון דער משפּחה, אײַנשליסנדיק עסנוואָרג, קליידער, באַהויזונג, מעדיצינישע פֿאַרזאָרגן, און נײַטיקע טאַציאַלע פֿאַרזאָרגן, און אַ רעכט אויף זיכערקײַט אין פֿאַל פֿון אַרבעטסלאָזיקײַט, קראַנקײַט, פֿאַקריפּלונג, אַלמנהשאַפֿט, טיפֿן עלטער, אָדער פֿעלן פֿון פרנסה אין אומשטאַנדן װאָס זײַנען אויסער זײַן קאָנטראָל

וִן קײַנדער זײַנען באַרעכטיקט אויף באַזונדערן אָפּהײט און הילף. אַלע קײַנדער, צי די מאַמע האָט חתונה געהאַט צי נײַט, זאָלן געניסן פֿון דער זעליבקער געזעשאַפֿטלעכער באַשיצונג

אַרטיקל 26

יִן די עלעמענטאַרישע און פֿונדאַמענטאַלע סטאַדעס. עלעמענטאַרע דערציונג זאָל זײַן אָבליגאַטאָריש. טעכנישע און פֿאַכמענערישע דערציונג זאָלן ברייט צוגעשטעלט װערן, און העכערע .בילדונג דאָרף זײַן צוטריטלעך צו אַלעמען לויטן אָקאָדעמישן װערט

קײַט און די פֿאַרשטאַרקונג פֿון רעספעקט צו מענטשנרעכט און גרונטלעכע פֿרייהײטן. די דערציונג זאָל דערמוטיקן פֿאַרשטאַנד, טאַלעראַנץ, און פֿריינדשאַפֿט צווישן אַלע פֿעלקער, ראַסן־ און רעליגיעזע־ גרופּעס, און זאָל אונטערשטיצן די אַקטיוויטעטן פֿון די פֿאַראײניקטע פֿעלקער אויף אויסצוהאַלטן שלום

.די עלטערן האָבן אַ רעכט אויף אויסקלייבן אין פֿאָרויס װאָס פֿאַר אַ דערציונג זייערע קײַנדער זאָלן באַקומען

אַרטיקל 27

רעכט באַטײליקן זײַך אויף אַ פֿרייען אויפֿן אין דעם קולטורעלן לעבן פֿון דער קהילה, הנאה האָבן פֿון קונץ, און האָבן אַ חלק אין װיסנשאַפֿטלעכע אַװאַנסירונגען און אירע בענעפֿיטן

.יעדער האָט אַ רעכט אויף דער באַשיצונג פֿון זײַנע מאָראַלישע און פֿינאַנציעלע אײַנטערעסן װאָס קומען אַרויס פֿון זײַן װיסנשאַפֿטלעכער, ליטעראַרישער, אָדער קינצלעכער פּראָדוקציע

אַרטיקל 28

דער האָט אַ רעכט אויף אַ געזעלשאַפֿטלעכער און אײַנטערנאַציאָנאַלער אָרדנונג מיט װעלכער די רעכט און פֿריהײטן פֿאַרצײכנט אין אָט דער דעקלאַראַציע זאָלן האָבן אַ פֿולשטענדיקן קײַום

אַרטיקל 29

.יעדער האָט חוֹבוֹת צו דער געזעלשאַפֿט װאָס נאָר אין איר קען זײַך פֿרײַ און פֿולשטענדיק אַנטװיקלען זײַן פערזענלעכקײַט

אַשטימען כּדי די רעכט און פֿרייהײטן פֿון אַנדערע מענטשן זאָלן אויך באַקומען פּאַסיקע רעספעקט און כּבֿוד, און צוליב די יושרדיקע פֿאָדערונגען פֿון מאָראַלישקײַט, פֿון עפֿענטלעכער אַרדנונג, און פֿון אַלגעמײנעם װילזײַטן װאָס זײַנען גילטיק אין אַ דעמאָקראַטישער געזעלשאַפֿט

.אין קײן שום פֿאַל טאָר מען זײַך נײַט אויסניצן מיט די־אַ רעכט און פֿרייהײטן אין קעגנשטעל צו די צילן און פּרינציפּן פֿון די פֿאַראײניקטע פֿעלקער

אַרטיקל 30

יט־איז מלוכה, גרופּע, צי מענטש האָט אַ רעכט אויף פֿאַרנעמען זײַך מיט װאָסער־ניט־איז אַקטיוויטעט, אָדער אויספֿירן װאָסער־ניט־איז אַקט, װאָס איז געצילט אויף דער צעשטערונג פֿון װעלכן־ניט־איז פֿון די רעכט און פֿריהײטן װאָס זײַנען פֿאַרצײכנט דאָ אויבן

איבערגעזעצט: ראַאל פֿינקל, שלום בערגער, 1998